

17.06.2014

Tj/4

4

Helsingin kaupungin raitioliikennesäännön uudistaminen

HEL 2014-007849 T 08 00 02

Päätösehdotus

Liikennelaitos -liikelaitoksen johtokunta päättää hyväksyä esityksen mukaisen raitioliikennesäännön (liite 1) noudatettavaksi 1.7.2014 alkaen.

Raitioliikenne kuljettaa lähes 57 miljoonaa matkustajaa vuodessa, raitioliikenneyksikössä työskentelee noin 630 työntekijää, ja raitioliikenteen käytössä oli vuoden 2013 lopussa 125 raitiovaunua, jotka edustavat kolmea erilaista vaunutyyppiä. Raitioliikennesäännön keskeisin tavoite on liikenne- ja matkustajaturvallisuus, mitä on vielä aiempaa enemmän korostettu uudessa raitioliikennesäännössä.

Raitioliikennettä koskevaa sääntelyä löytyy lain tasoisena muun muassa tieliikennelaista, joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetusta laista, järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetusta laista ja järjestyslaista.

Helsingin raitioliikenteen toimintoja on alusta alkaen säännelty raitioliikennesäännöllä, joka on viimeksi tarkistettu 12.5.2010. Raitioliikennesääntöön on koottu keskeisimpiä raitiovaunuja ja niiden turvallisuutta koskevia säännöksiä ja tarkennettu niitä sekä selkeytetty raitioliikenteen eri toimijoiden välistä vastuunjako.

Nyt kokonaisuudistetussa raitioliikennesäännössä on vuoden 2013 alussa uudistetun raitioliikennesäännön mukaisesti tehty tarkennuksia moniin matkustaja- ja liikenneturvallisuuteen liittyviin kysymyksiin, kuten raitiovaunun liikennekelpoisuuteen. Lisäksi uudessa raitioliikennesäännössä asetetaan useita aiempaa korkeampia vaatimuksia matkustaja- ja liikenneturvallisuuteen liittyvissä säännöksissä. Aiempaan raitioliikennesääntöön nähden korkeammat vaatimukset koskevat uudessa raitioliikennesäännössä muun muassa raitiovaunukuljettajien koulutusta ja osaamista, ajoluvan voimassaoloa ja raitiovaunujen linjakelpoisuutta. Uudistetussa raitioliikennesäännössä on lisäksi täsmennetty eri toimijoiden vastuuta niin, että turvallisuusasioihin liittyvää päätöksentekomenettely on mahdollisimman hyvin organisatorisesti eriytetty raitioliikenteen operatiivisesta toiminnasta.

Uudistettu raitioliikennesääntö

Raitioliikennesääntö määrittelee edellä selvitetyn mukaisesti edelleen keskeisimmät raitioliikenteen harjoittamisen puitteet ja edellytykset.

Voimassa oleva raitioliikennesääntö ja HKL:n esitys uudistetuksi raitioliikennesäännöksi, jonka esitetään tulevan voimaan 1.7.2014 alkaen, ovat esityslistan liitteenä.

Raitioliikennesääntö on jatkossa edelleen keskeisin raitioliikenteen turvallisuusasiakirja.

Aikaisemmin raitioliikennesääntö oli kunnallinen järjestyssääntö, jonka rikkomisesta rangaistiin sakolla. Järjestyslain säätämisen myötä kunnalliset järjestyssäännöt poistuivat käytöstä ja myös raitioliikennesäännön asema muuttui. Raitioliikennesääntö on nykyisin ja myös uudistuksen jälkeen raitioliikennejärjestelmää ohjaava toiminta- ja turvallisuusohje.

HKL on raitioliikennesäännön uudistusta koskevassa valmistelussaan korostanut erityisesti raitioliikenteen turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Uudistettu raitioliikennesääntö määrittää ja eriyttää toimivaltaa ja turvallisuusvastuita. Raitioliikennesäännössä asetetaan vastuita, velvollisuuksia ja kieltoja raitioliikenteessä toimiville henkilöille tehtäviensä ja toimivaltuuksiensa mukaisesti, ja määritetään pääasialliset turvallisuusvastuut toimitusjohtajalle, turvallisuuspäällikölle, raitioliikenteen vastuuhenkilöille, esimiehille, liikenteenvalvonnalle ja kuljettajille. Lisäksi siinä korostetaan niitä raitiovaunun matkustajalle asetettuja kieltoja ja velvoitteita, jotka matkustajalle on asetettu lain tasolla.

Uudistettu raitioliikennesääntö antaa toimivallan muun muassa toimitusjohtajalle raitioliikenteen turvallisuustyössä. Toimitusjohtaja tekee raitioliikennesäännön perusteella ja paikoin turvallisuuspäällikön esittelystä raitioliikenteen kannalta tarpeelliset turvallisuusasioita koskevat viranomaispäätökset.

Uudistetussa raitioliikennesäännössä osa toimivallasta turvallisuusasioissa delegoidaan toimitusjohtajalta turvallisuuspäällikölle. Raitioliikennesääntö myös liittyy raitioliikenteen huoltopäällikön, korjaamopäällikön ja liikennepäällikön laatiman, yksikön johtajan tarkastaman ja turvallisuuspäällikön hyväksymän menettelyohjeen Raitiovaunujen yleiset linjaliikennekelpoisuusehdot osaksi raitioliikennesääntöä. Raitiovaunujen yleistä linjaliikennekelpoisuutta koskevissa menettelyohjeissa toimivaltaa

turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä delegoidaan edelleen liikenteenohjaukselle ja raitiovaununkuljettajalle.

Keskeisimmät muutokset ja uudistukset nyt voimassa olevaan raitioliikennesääntöön ovat seuraavat:

- Raitioliikennesäännön alkuun (2 §) on lisätty määritelmä siitä, mitä raitioliikenteellä ko. säännössä tarkoitetaan, eli täsmennetty, että raitioliikenteellä tarkoitetaan nimenomaan Helsingin kaupungin hallinnoimalla raitiotiellä tapahtuvaa liikennöintiä.
- Raitiovaununkuljettajan terveyteen kohdistuvia vaatimuksia koskevaa kohtaa (8 §) on uudessa raitioliikennesäännössä täsmennetty ja siitä on poistettu viittaus direktiiviin 91/439/ETY (ns. ajokorttidirektiivi) ja viitattu sen sijasta sosiaali- ja terveysministeriön antamaan asetukseen ajoterveydestä (1181/2011) (ks. kohdat 8c § ja 8g §).
- Oikeus myöntää poikkeus raitiovaununkuljettajaan kohdistuviin vaatimuksiin kohdassa 8 § on uudella raitioliikennesäännöllä siirretty raitioliikenneyksikön johtajalta HKL:n toimitusjohtajalle, joka voi turvallisuuspäällikön valmistelusta ja erittäin painavasta syystä myöntää poikkeuksen ko. kohdan vaatimuksista edellyttäen, ettei päätös aiheuta vaaraa liikenneturvallisuudelle. Tällä muutoksella vastuuta turvallisuudesta on siirretty aiempaa selvemmin turvallisuuspäällikölle ja toimitusjohtajalle.
- Ajolupaa koskevaan 9 §:ään sisältyvää ajoluvan myöntämistä koskevaa määräystä on muutettu tämän mukaisesti aikaisempaan verrattuna niin, että kun ajoluvan myönnettiin aikaisemmin kymmeneksi (10) vuodeksi niin uudessa 9 §:ssä ajolupa myönnetään viideksi (5) vuodeksi.
- Ajolupaa koskevaan 9 §:ään sisältyvää ajoluvan uudistamista koskevaa määräystä on tämän mukaisesti muutettu aikaisempaan verrattuna niin, että kun ajoluvan uudistamisen edellytyksenä aiemmin oli, että henkilön raitiovaunun ajokokemuksesta ei ole kulunut yli viisi (5) vuotta, uudessa 9 §:ssä tämä raja on laskettu kolmeen (3) vuoteen.
- Raitiovaunun rakennetta, kuntoa ja varusteita koskevat kohta on uudistettu liittämällä menettelyohje Raitiovaunujen yleiset linjaliikennekelpoisuusehdot viittauksella osaksi raitioliikennesääntöä. Raitiovaunun liikennekelpoisuutta koskevien 11 - 12 §:n mukaisesti raitiovaunun tulee täyttää

turvallisuuspäällikön hyväksymässä menettelyohjeessa asetetut edellytykset sellaisin kuin ne kulloinkin ovat voimassa.

- Raitiovaunujen yleiset linjaliikennekelpoisuusohjeet on viimeksi päivitetty 8.12.2013.
 - o Aiemmin vaunun liikennekelpoisuuden edellytykseksi asetettiin ainoastaan se, että vaunu on ”rakenteeltaan, varusteiltaan, kunnoltaan ja turvalaitteiltaan sellaisessa kunnossa, että sillä voidaan turvallisesti liikennöidä ja että se muutenkin sopii raitiovaunuliikenteeseen”. Uudella 11 §:llä raitioliikennesäännön osaksi otetut Raitiovaunujen yleiset linjakelpoisuusehdot määrittelevät tarkemmin raitiovaunujen linjakelpoisuuskriteerit ja lisäksi ne toimenpiteet, joita vaunun linjakelpoisuuteen mahdollisesti vaikuttavien vikojen ja puutteiden ilmetessä on tehtävä. Raitiovaunuissa ilmenevät viat ja puutteet on jaoteltu ko. ohjeessa kolmeen eri luokkaan sen mukaan, missä vaiheessa vika tai puute ilmenee, vaunua liikenteeseen asetettaessa vai vaunun ollessa liikenteessä, ja miten vakava vika tai puute on kyseessä. Menettelyohjeessa eri luokkien alle on myös koottu luettelo niistä tavallisimmista vioista ja puutteista, jotka kuuluvat kuhunkin luokkaan.
 - o Vakavimmat viat ja puutteet eli ne, jotka voivat vaarantaa liikenne- tai matkustajaturvallisuuksia tai heikentää oleellisesti liikenteen täsmällistä hoitoa tai asiakaspalvelua, estävät raitiovaunun asettamisen liikenteeseen tai aiheuttavat sen, että kuljettajan ja liikenteenohjauksen on välittömästi suunniteltava vaunun linjaliikenteestä pois ottaminen. Vakavuusasteeltaan lievemmät viat ja puutteet ovat sellaisia, jotka vaikuttavat linjaliikenteen hoitoon mutta eivät estä linjaliikenteen turvallista jatkamista. Sellaisen käydessä ilmi kuljettajan tulee harkita tapauskohtaisesti liikenteen jatkamista ja olla yhteydessä liikenteenohjaukseen, joka tekee, otettuaan tarvittaessa yhteyttä kunnossapitoon, päätöksen siitä, voidaanko vaunulla jatkaa liikennöintiä turvallisesti.
- Raitiovaunun linjaliikennekelpoisuuteen liittyy myös raitioliikennesäännön uusi kohta 14 §, jossa edellytetään uuden raitiovaunutyyppin tyyppihyväksyntää, josta on vastuussa raitiovaunun valmistaja ja/tai maahantuoja. Tässäkin yhteydessä vastuuta turvallisuudesta on määritelty turvallisuuspäällikölle ja

toimitusjohtajalle siten, että vastuu tyyppihyväksyntää koskevien asiakirjojen ja raitiovaunun katsastuksen hyväksymisestä on annettu toimitusjohtajalle, joka tekee ratkaisun hyväksymisestä turvallisuuspäällikön arvion ja muun valmistelun perusteella.

- Täsmennys aiempaan raitioliikennesääntöön on myös raitiovaununkuljettajan tyyppikoulutusta koskeva uusi 15 §. Kohdassa edellytetään, että raitioliikenneyksikkö huolehtii raitiovaununkuljettajien tyyppikouluttamisesta kunkin käyttämänsä raitiovaunun tai raitiovaunuyhdistelmän käsittelemisessä, ja toisaalta edellytetään, että raitiovaununkuljettaja huolehtii omalta osaltaan, että hän ajaa vain sellaista raitiovaunutyyppejä ja/tai raitiovaunuyhdistelmää, johon on saanut asianmukaisen koulutuksen. Uudistuksessa huomioidaan se, että raitioliikenteen käytössä on erilaisia kalustoja, jotka vaativat erilaista osaamista.
- Liikenneturvallisuutta on korostettu myös vanhaan 20 §:ään tehdyssä muutoksessa, joka koskee vanhojen tai muusta syystä linjaliikennekelpoisuusehtojen vastaisten raitiovaunujen tilapäistä käyttämistä. Kohdan aiemman sanamuodon mukaan tällaisilla raitiovaunuilla saa "liikennöidä tilapäisesti", mikäli tarpeellista varovaisuutta noudatetaan. Uuden asiaa koskevan 19 §:n mukaan tällaisten raitiovaunujen käyttäminen HKL:n raitioliikenneverkolla on sallittua ainoastaan siinä tapauksessa, että kyse on vaunun tilapäisestä siirtämisestä.

Esittelijä

toimitusjohtaja
Matti Lahdenranta

Lisätiedot

Yrjö Judström, hallintojohtaja, puhelin: 310 34986
yrjo.judstrom(a)hel.fi

Liitteet

- 1 HKL:n esitys uudeksi raitioliikennesäännöksi
- 2 Voimassa oleva raitioliikennesääntö